

Rizikové práce a nemoci z povolání v Moravskoslezském kraji

RNDr. Jiří Urbanec
Konference BOZP, Ostravice, 10.4.2019

Krajská hygienická stanice Moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě
Na Bělidle 7, 702 00 Ostrava, podatelna@khsova.cz, www.khsova.cz

„Má-li býti provedena dokonalá ochrana dělníků
proti živnostenským chorobám,
je především třeba, aby byly známy
všechny škodliviny zdraví
ve všech průmyslových podnicích a
ve všech oborech práce.“

Prof. MUDr. František Procházka, 1929

Obsah

- Kategorizace prací
- Podmínky výkonu práce a rizika s ní spojená
- Nemoci z povolání v MSK

Státní zdravotní dozor v hygieně práce - kategorizace prací

- Práce se zařazují podle rizikovosti do 4 kategorií
 - **kategorie první** - práce, při nichž není pravděpodobný nepříznivý vliv na zdraví
 - **kategorie druhá** - práce, při nichž lze očekávat nepříznivý vliv na zdraví jen výjimečně, práce, při nichž nejsou překračovány hygienické limity sledovaných faktorů

Státní zdravotní dozor v hygieně práce - kategorizace prací

- **kategorie třetí** - práce, při nichž jsou překračovány hygienické limity, proto je nezbytné využívat osobní ochranné pracovní prostředky a provádět ochranná opatření, práce, při nichž se vyskytují opakovaně nemoci z povolání
- **kategorie čtvrtá** - práce, při nichž je vysoké riziko ohrožení zdraví, které nelze vyloučit ani při používání dostupných ochranných opatření

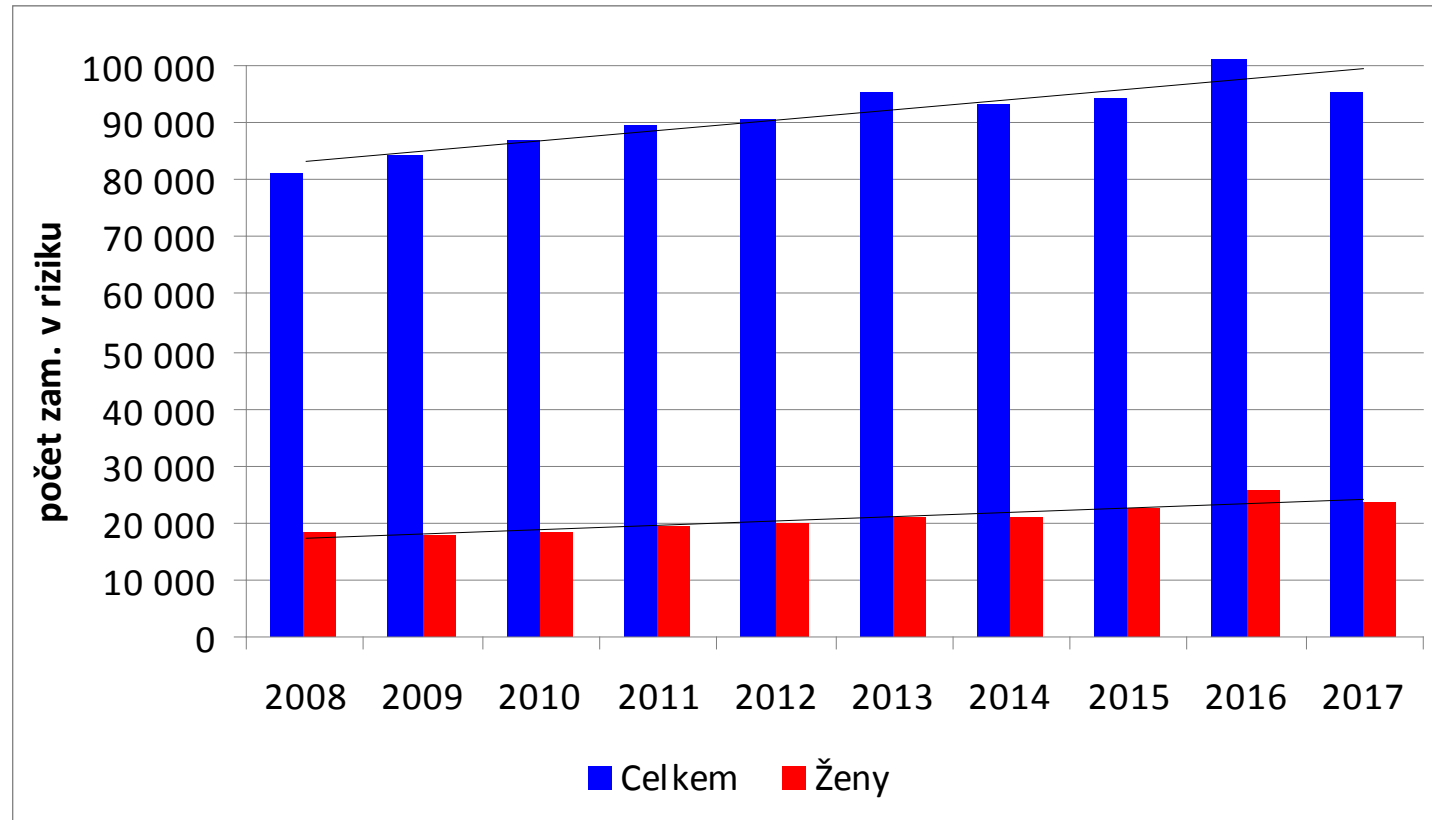
Státní zdravotní dozor v hygieně práce - kategorizace prací - sledované faktory

- prach
- chemické škodliviny
- **hluk**
- vibrace
- neionizující záření a elektromagnetické pole
- **fyzická zátěž**
- pracovní poloha
- zátěž teplem
- zátěž chladem
- psychická zátěž
- zraková zátěž
- biologické činitele
- práce ve zvýšeném tlaku vzduchu

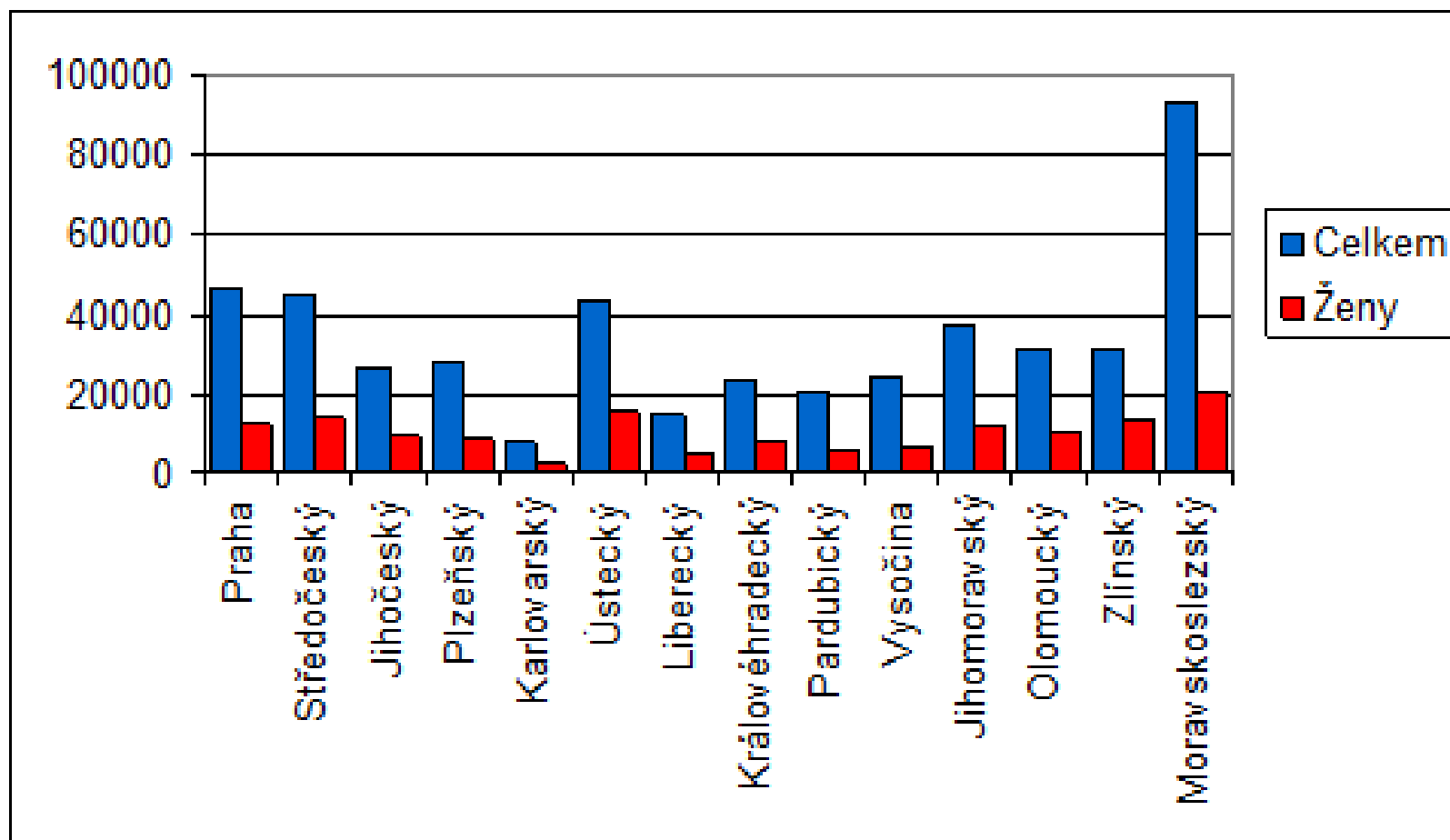
Rizikové práce

- Náš kraj je z pohledu hygieny práce velmi specifický - vysoký podíl těžkého průmyslu.
- V počtu zaměstnanců pracujících v riziku je dlouhodobě na 1. místě v rámci ČR (cca 20 %).
- Významný podíl žen v riziku - představuje asi 15 % podíl v rámci ČR.
- Nárůst v minulých letech byl vyvolán rozvojem průmyslových zón a návazností na automobilový průmysl. Přibývá zejména riziko lokální svalové zátěže, na kterém se významně podílejí ženy.

Vývoj počtu zaměstnanců v riziku v MSK v letech 2008 až 2017

Počty zaměstnanců v riziku v ČR dle krajů

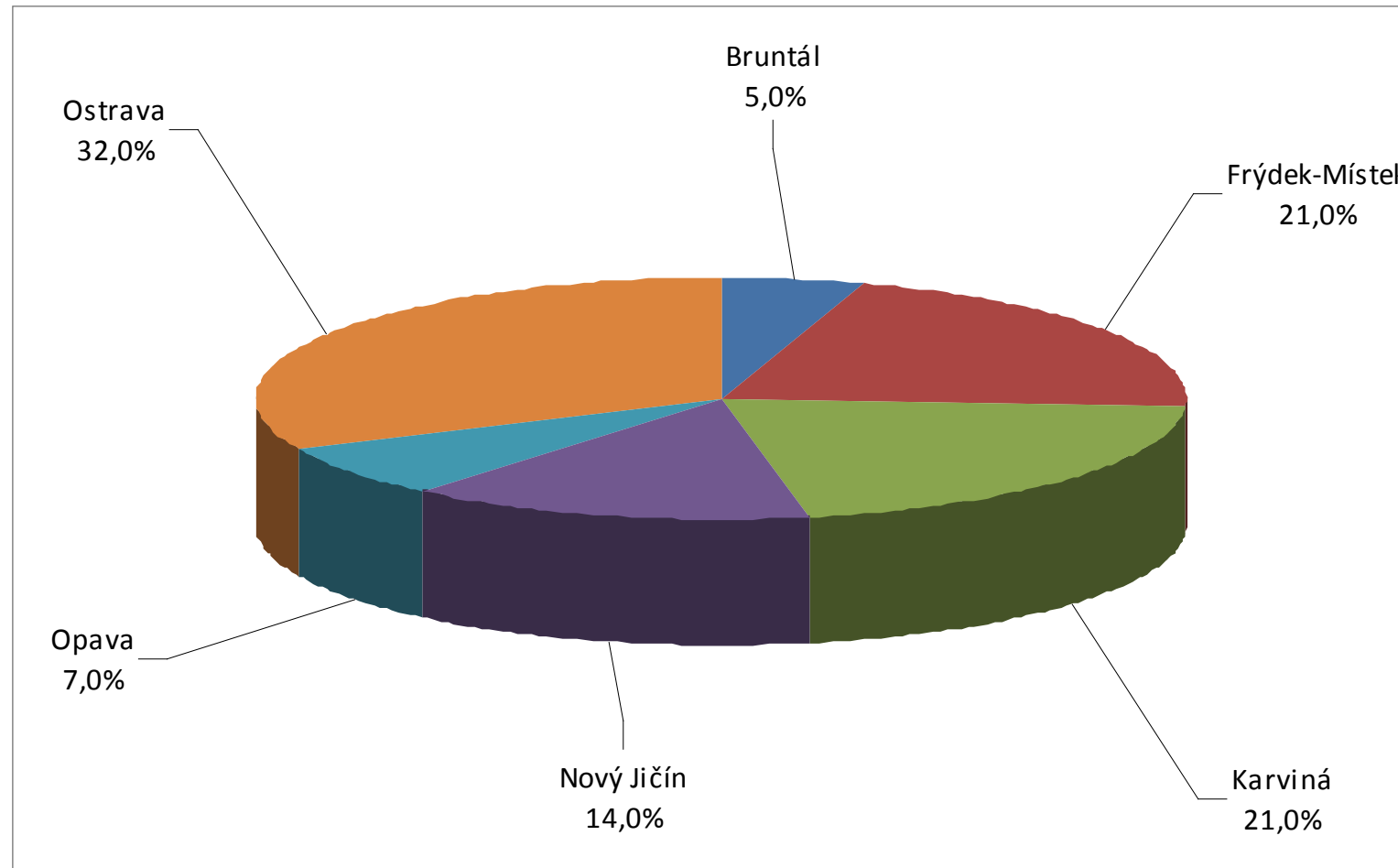
Zdroj: KaPr

Počty zaměstnanců dle kategorií rizika a dle okresů MSK 2017

Okres/kategorie	Kategorie 2R	Kategorie 3	Kategorie 4	celkem
Bruntál	260	4 357	96	4 713
Frýdek-Místek	2 238	16 287	1 154	19 679
Karviná	1 112	17 924	821	19 857
Nový Jičín	927	11 912	782	13 621
Opava	716	5 491	382	6 589
Ostrava	3 079	26 765	762	30 606
Celkem	8 332	82 736	3 997	95 065

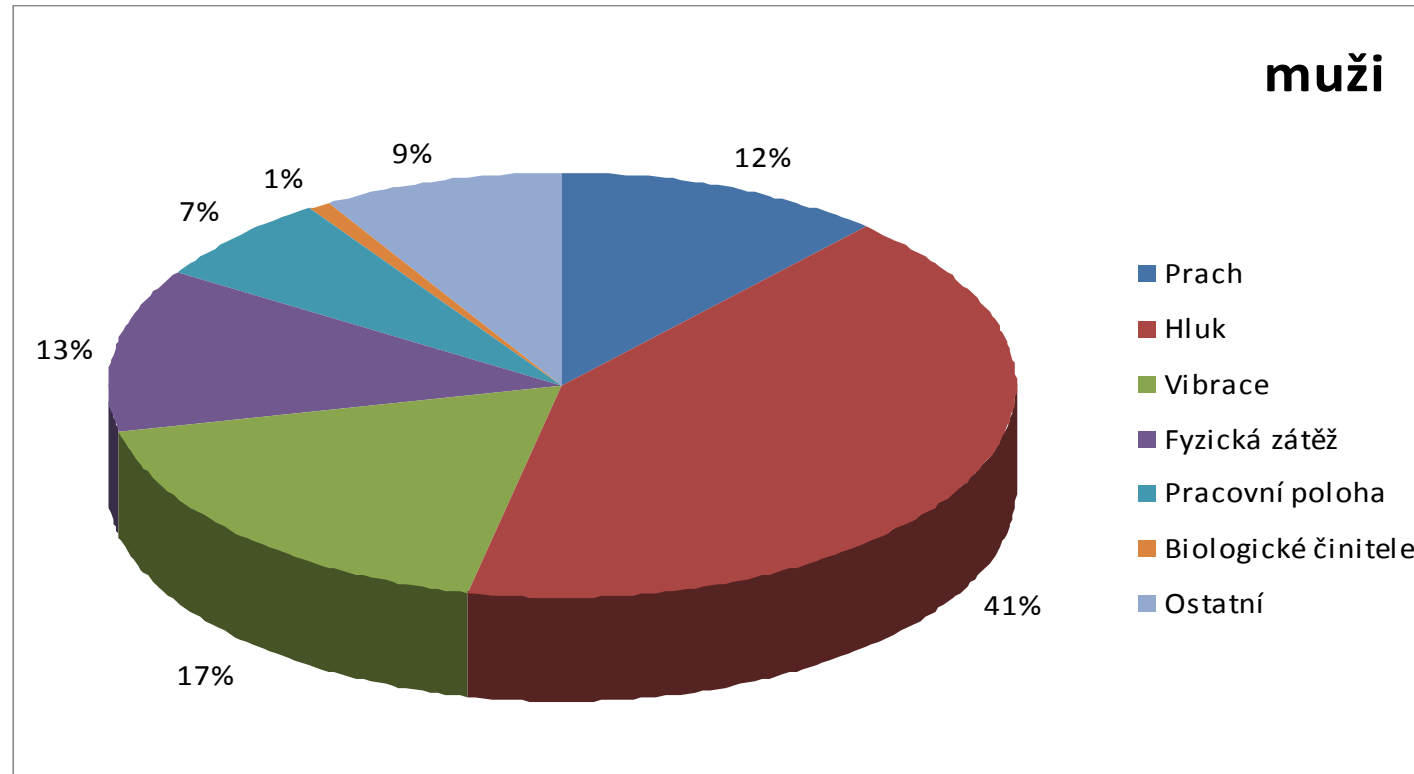
Zdroj: KaPr

Podíl zaměstnanců v riziku dle okresů MSK 2017

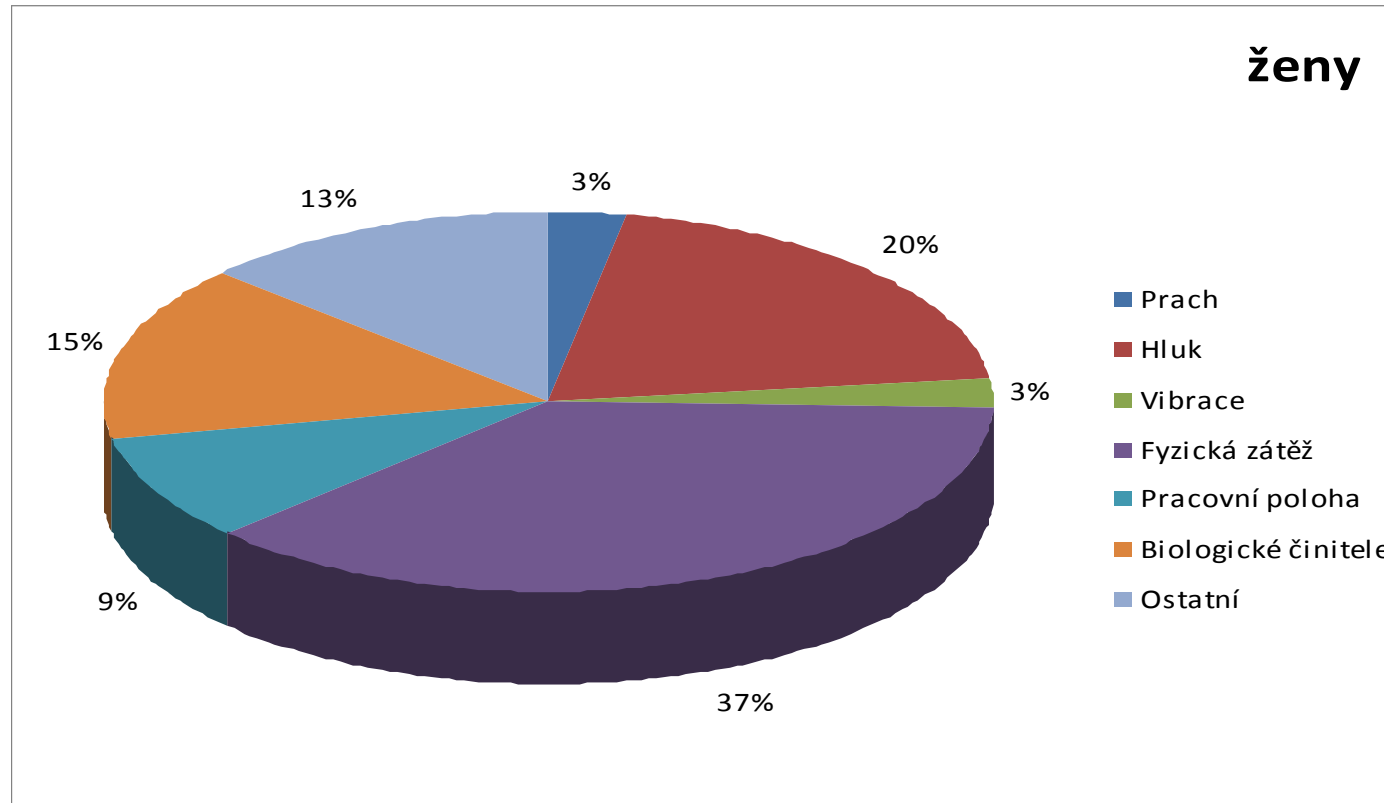
Zdroj: KaPr

Zaměstnanci v riziku dle faktorů MSK 2017 - muži

Dominantní faktor hluk (41 %). Mezi další významné faktory patří vibrace přenášené na ruce (hornictví, strojírenství) - 17 % a fyzická zátěž - 13 %. V souvislosti s útlumem hornictví se snižuje podíl prací v riziku fibrogenního prachu (12 %).

Zaměstnanci v riziku dle faktorů MSK 2017 - ženy

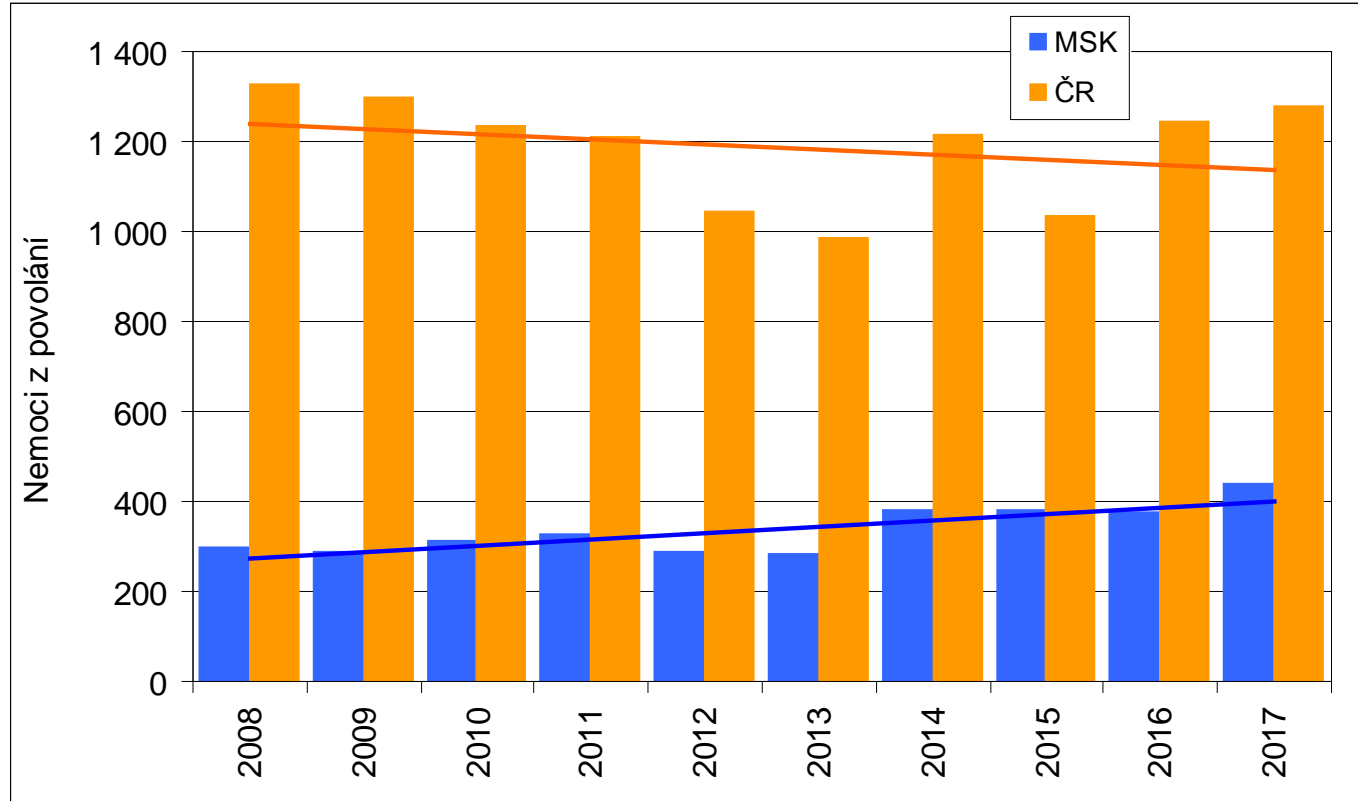
Významně se uplatňuje faktor biologických činitelů (15 %) - práce ve zdravotnických a sociálních zařízeních, a fyzická zátěž (vesměs horních končetin) - práce v montážních závodech vznikajících v průmyslových zónách (37 %). U žen ztratil dominanci rizikový faktor hluk (20 %).

Nemoci z povolání

- **Sledované skupiny**

- 1 - nemoci způsobené chemickými látkami
- 2 - nemoci způsobené fyzikálními faktory
- 3 - nemoci dýchacích cest a plic
- 4 - nemoci kožní
- 5 - nemoci přenosné a parazitární
- 6 - nemoci způsobené ostatními faktory

Vývoj NzP v MSK a v ČR

1. místo v rámci ČR

Rok	ČR	MSK	MSK v % ČR
2008	1 327	297	22,4
2009	1 296	289	22,3
2010	1 236	313	25,3
2011	1 210	326	26,9
2012	1 042	287	27,5
2013	983	281	28,6
2014	1 214	380	31,3
2015	1 035	381	36,8
2016	1242	375	30,2
2017	1278	438	34,3

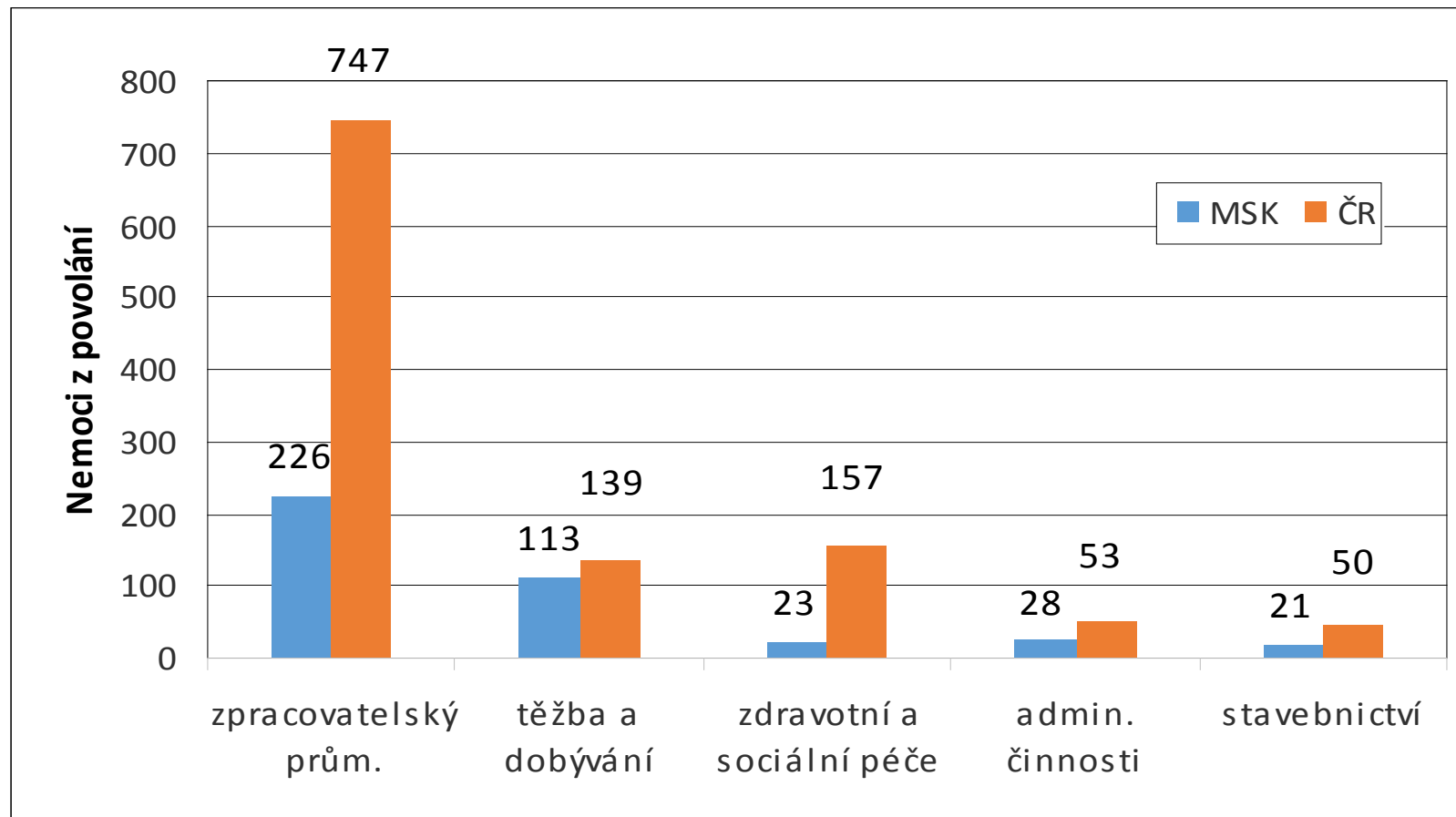
Zdroj: SZÚ

Nemoci z povolání v ČR 2017 (dle krajů)

Kraj	Kapitola						Celkem
	1	2	3	4	5	6	
Praha	0	14	2	8	7	0	31
Středočeský	0	33	8	6	5	0	52
Jihočeský	0	86	7	12	9	1	115
Plzeňský	4	56	31	25	7	0	123
Karlovarský	0	0	0	9	1	0	10
Ústecký	0	28	3	11	5	0	47
Liberecký	0	37	1	5	2	0	45
Královéhradecký	0	21	5	8	31	0	65
Pardubický	0	27	8	18	17	0	70
Moravskoslezský	1	329	64	24	20	0	438
Vysočina	0	5	2	7	4	0	18
Jihomoravský	2	18	11	22	23	0	76
Olomoucký	0	91	12	11	31	0	145
Zlínský	0	22	1	11	1	0	35
Celkem	7	767	155	177	163	1	1270

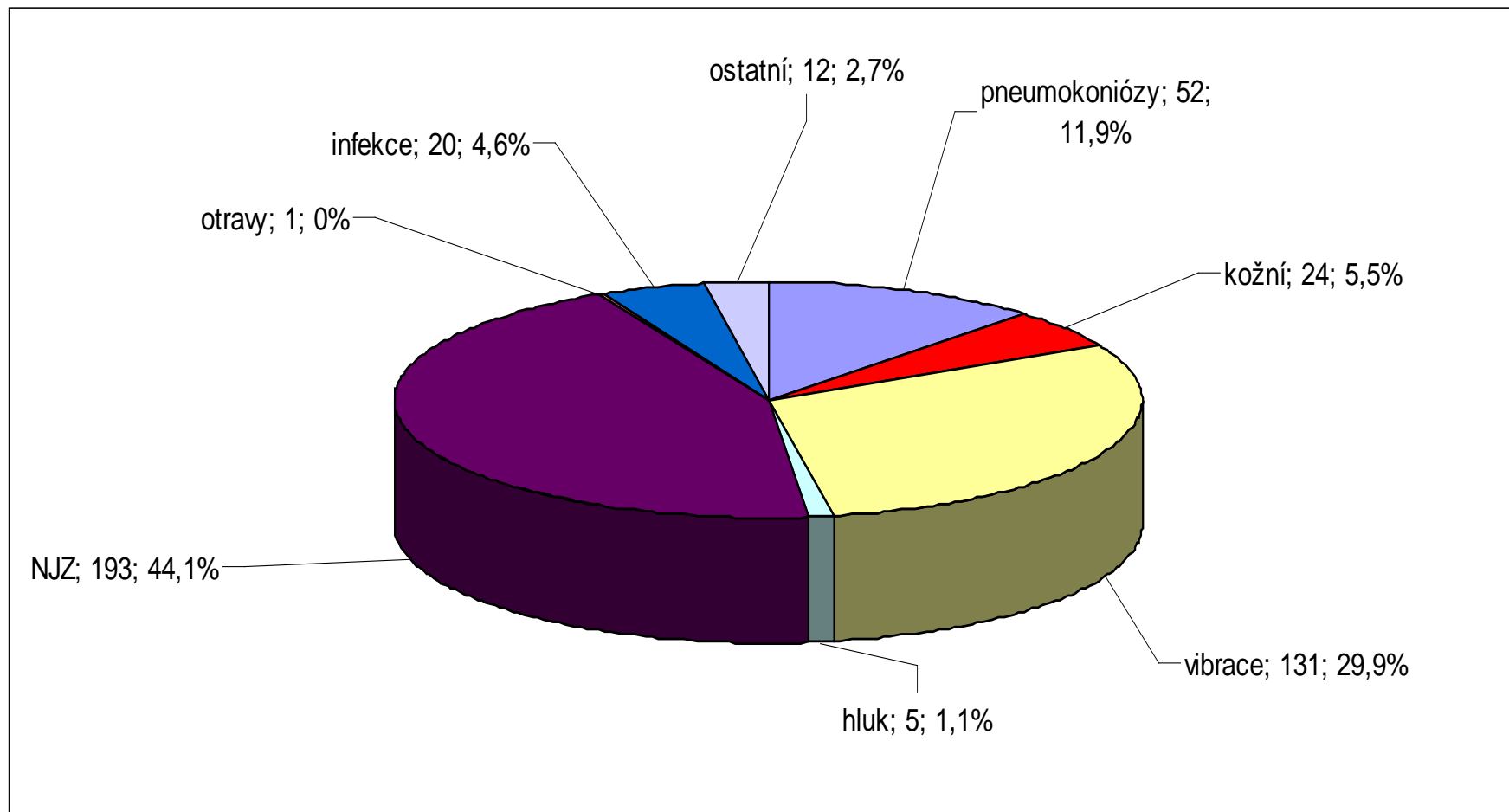
Zdroj: SZÚ

Nemoci z povolání v ČR 2017 (dle nejčastěji zastoupených odvětví)

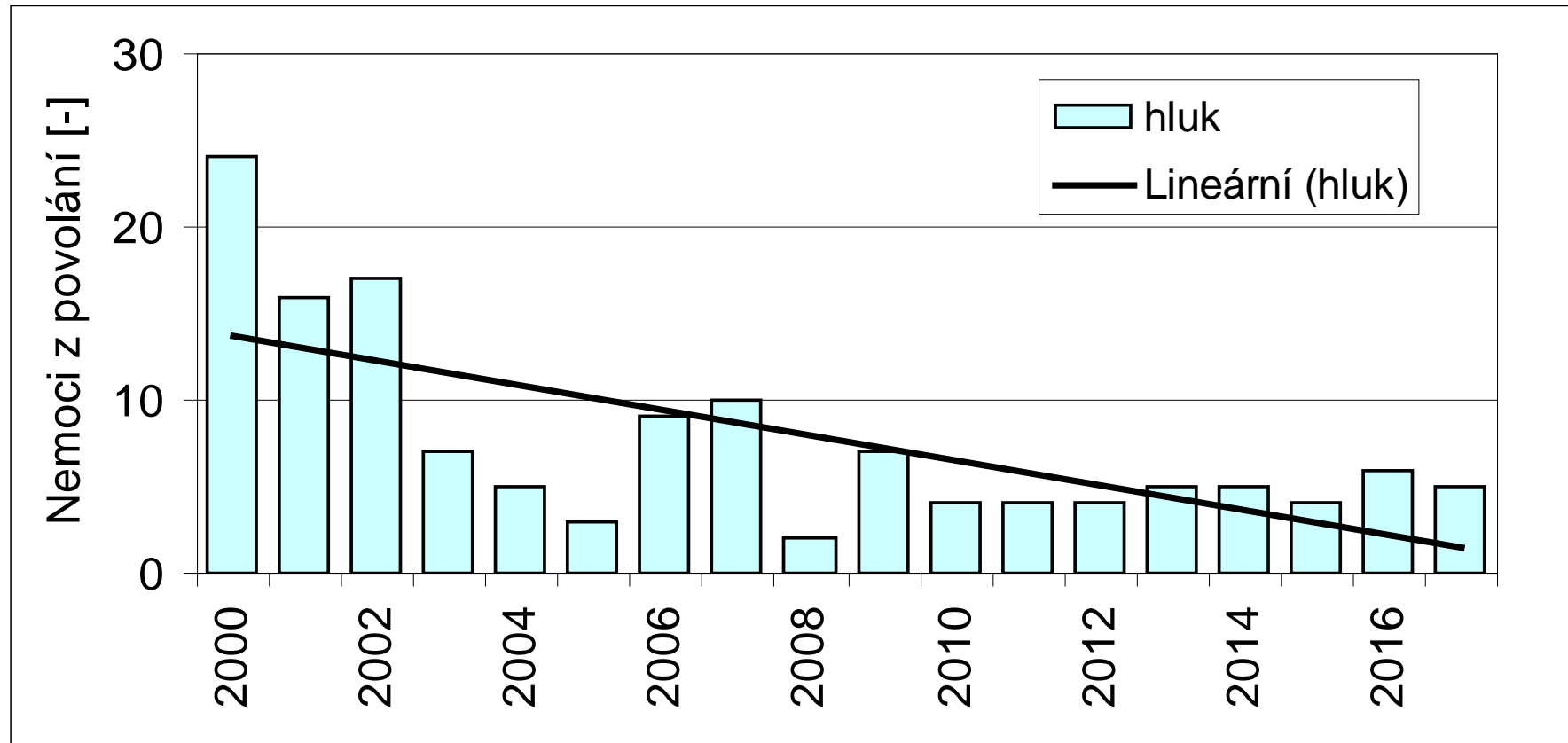

Zdroj: SZÚ

Nemoci z povolání v MSK 2017 (dle typů)

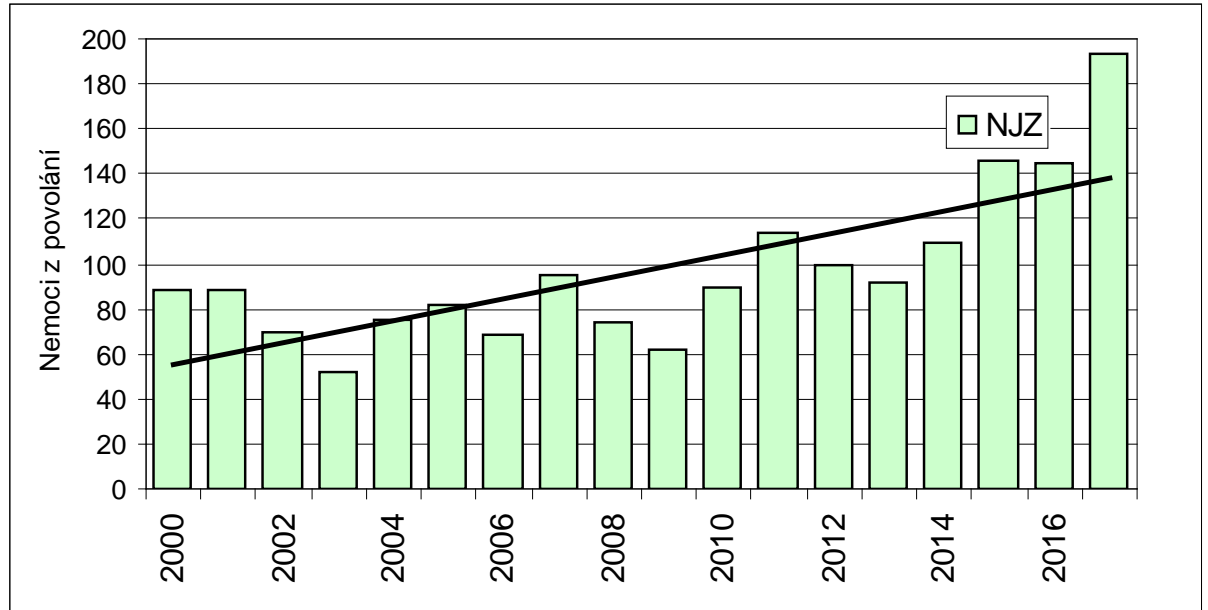
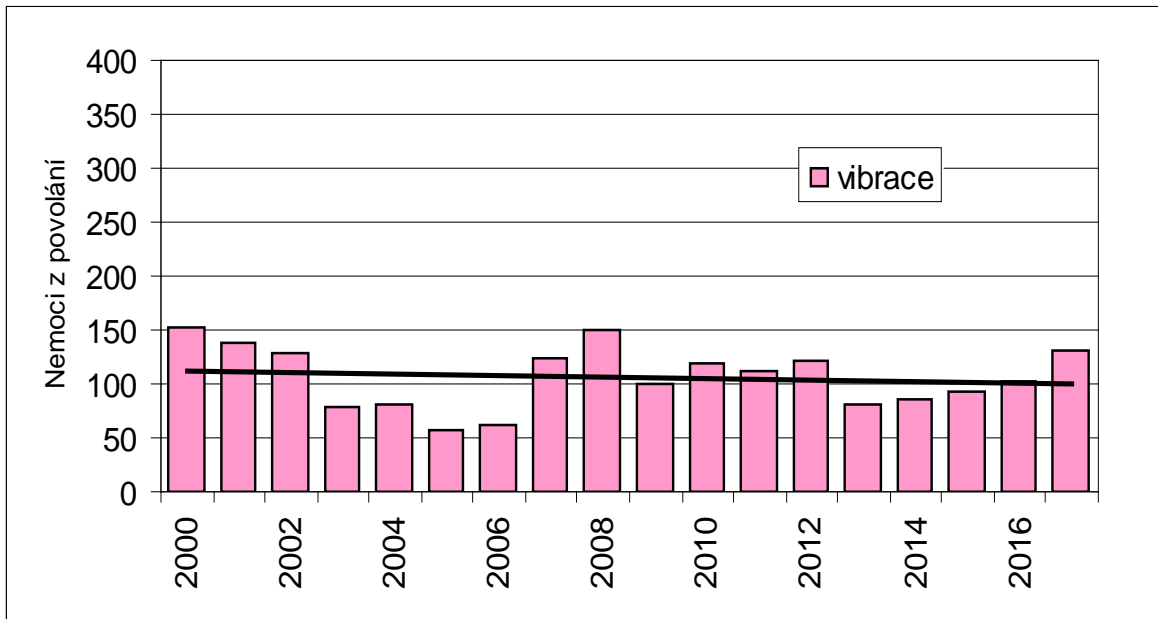

Vývoj nemocí z povolání z hluku (MSK)

Významný pokles počtu onemocnění - důsledek používání OOPP.

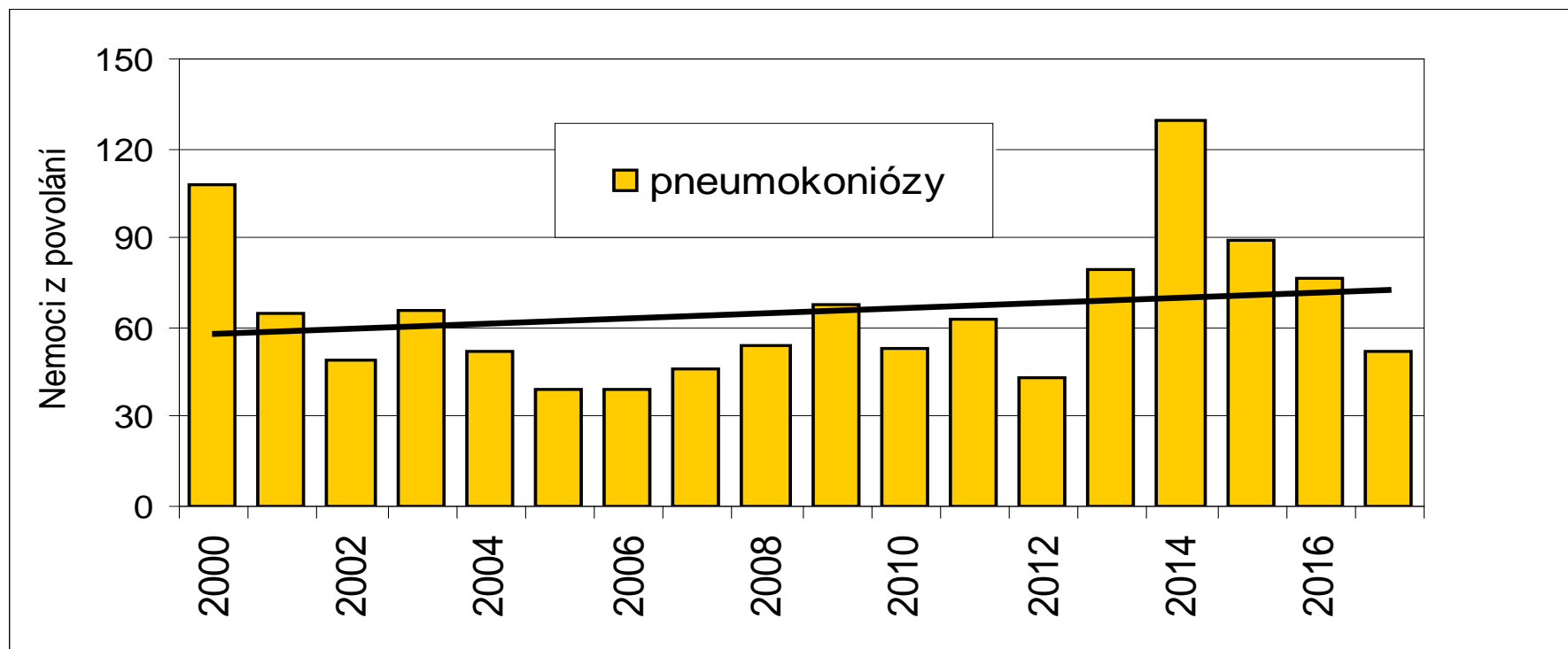
Vývoj nemocí z povolání z vibrací a nadměrné jednostranné zátěže (MSK)

Rizikové faktory pracovních podmínek po stránce prevence nejobtížněji řešitelné. Technická opatření k omezování expozice jsou drahá, OOPP prakticky neexistují. Hlavním opatřením omezování doby expozice je organizace práce.

Zdroj: SZÚ

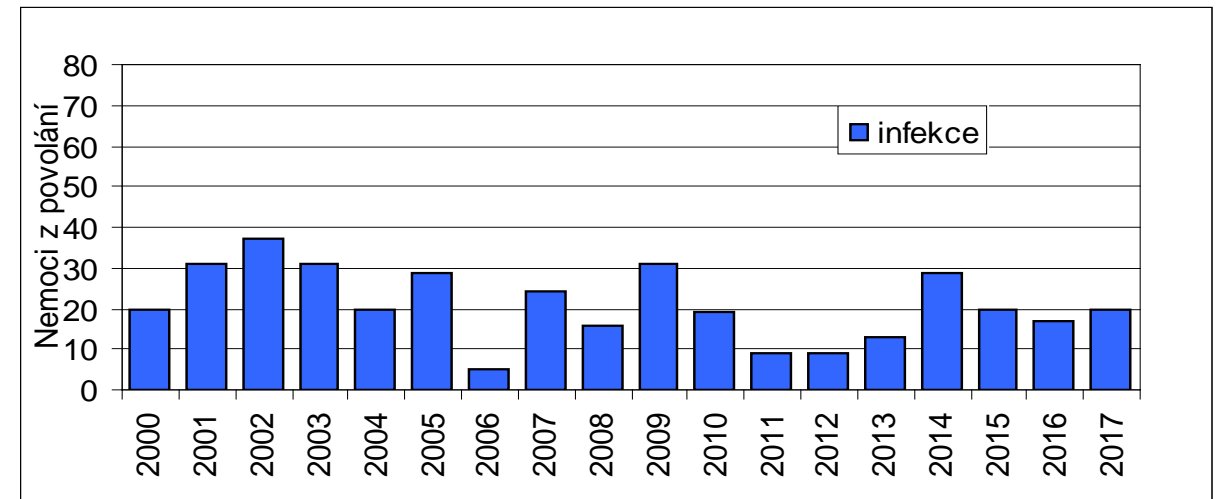
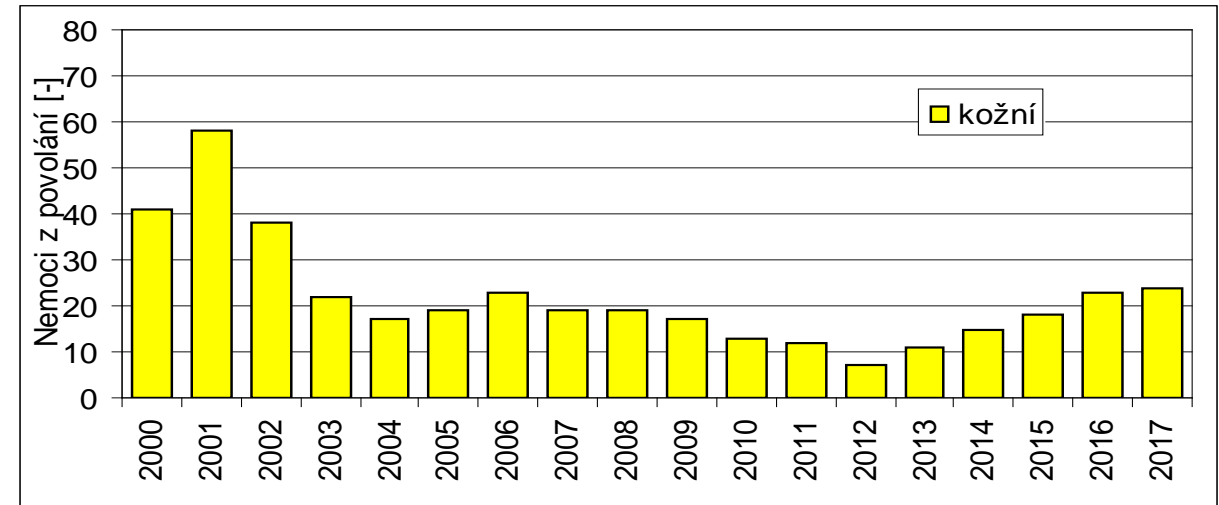
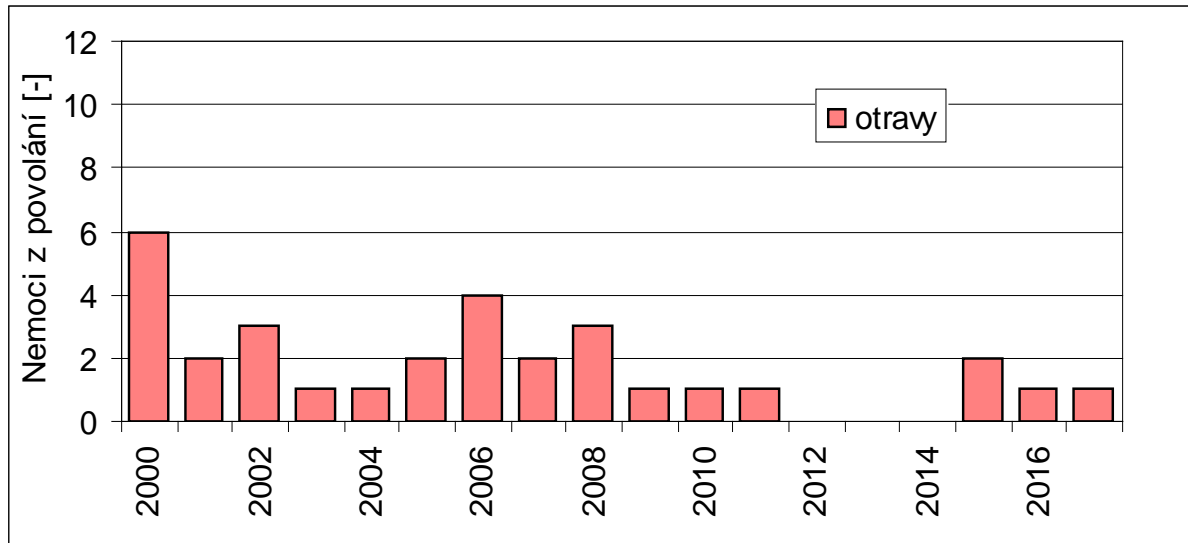
Vývoj profesionálních pneumokonióz (MSK)

Dříve dominantní, poté významný pokles, nyní pozvolný nárůst (útlum hornické činnosti, zavedení přeřazování horníků po dosažení nejvyšší přípustné expozice).

Zdroj: SZÚ

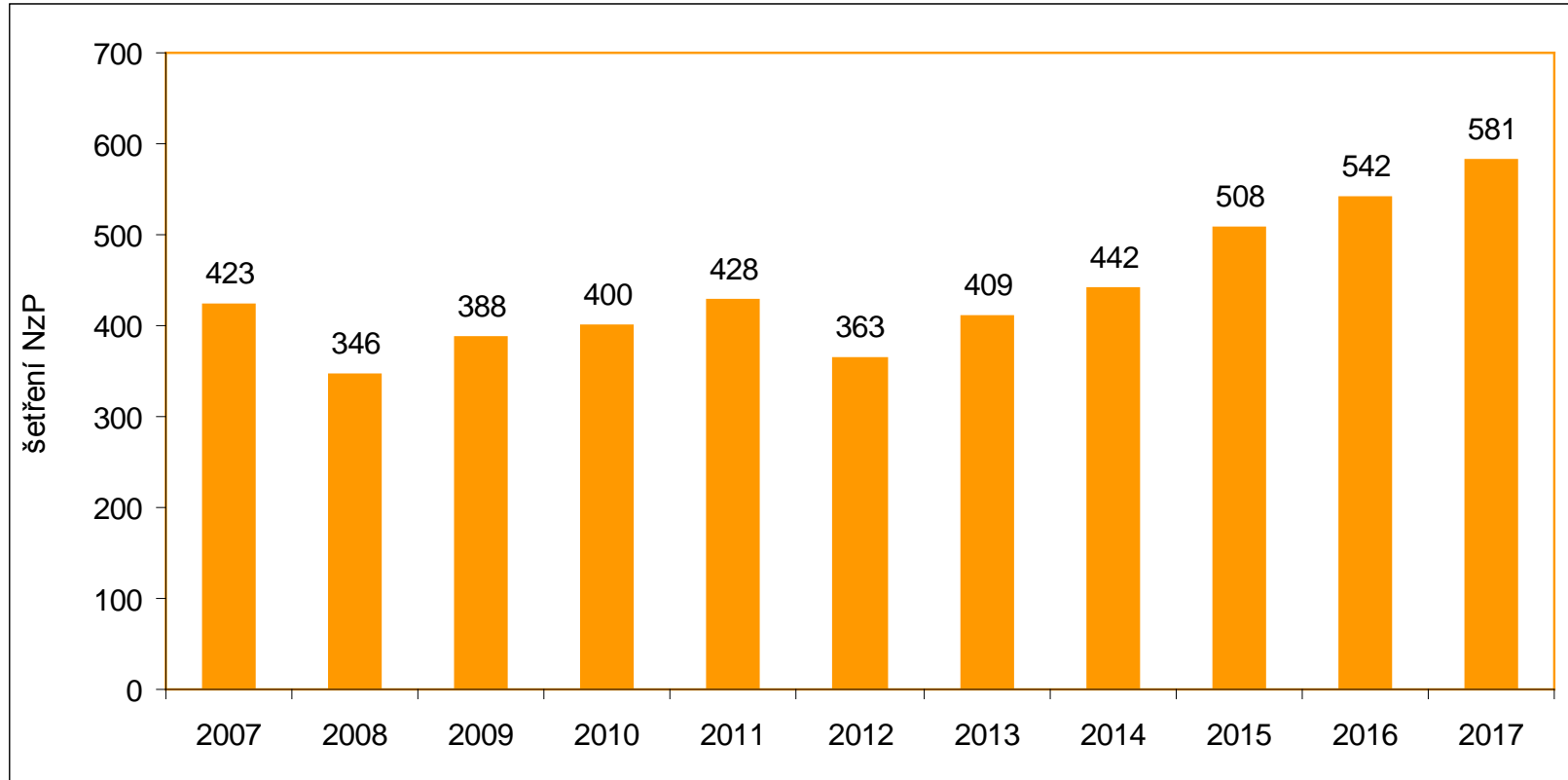
Vývoj dalších profesionálních onemocnění (MSK)

Onemocnění závislá na okamžitém stavu (havárie, individuální dispozice) - nízké počty případů.

Zdroj: SZÚ

Vývoj šetření NzP v MSK

1. místo v rámci ČR
(cca 25 %)

Poměr NzP/šetření
v MSK v roce 2017 činil 75 %.

Poznátky ze šetření

- Převažují šetření u diagnóz vyžadujících objektivizaci buď lokální svalové zátěže, nebo vibrací přenášených na horní končetiny, případně je nutné ověřovat riziko obou faktorů - neuropatie, popř. artrózy.
- Tradiční pneumokoniózy zaznamenávají pokles.
- Přibývá profesí, u nichž je velmi obtížné definovat průměrnou charakteristickou směnu (zámečnické činnosti charakteru údržby, pomocní dělníci, manipulační dělníci, montážní dělníci, operátoři výroby, většina profesí ve stavebnictví).
- Narůstá počet šetření v montážních závodech (zejména u žen) a u „netradičních“ profesí, např. uklízečky, administrativní činnosti.

Poznátky ze šetření

- Častá účast právníků šetřených osob i zaměstnavatelů u šetření.
- Narůstá agresivita vůči pracovníkům KHS - vypjatá atmosféra při šetřeních.
- **Významné nároky z ekonomického hlediska.**
- Dlouhodobě navrhujeme stanovit finanční spoluúčast zaměstnavatelů v případě měření prováděných v rámci šetření suspektních nemocí z povolání.

Přezkumy NzP

- Značný počet přezkumů
- Možné příčiny:
 - výše odškodnění se zvýšila z částky 120 Kč na 250 Kč za 1 bod
 - odvolací řízení není zpoplatněno (odvolává se téměř každý, komu nebyla NzP přiznána)
 - podíl zaměstnavatelů na odvolání - zejména malé firmy
 - sociální aspekt - hrozba propuštění ze zaměstnání

Děkuji za pozornost.

